

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 116 1995

Svenska Litteratursällskapet

Detta verk har digitaliserats. Bilderna av den tryckta texten har tolkats maskinellt (OCR-tolkats) för att skapa en sökbar text som ligger osynlig bakom bilden. Den maskinellt tolkade texten kan innehålla fel.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Per Rydén, Margareta Wirmark

Stockholm: Anders Cullhed, Ulf Boëthius, Ingemar Algulin

Umeå: Anders Pettersson

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktör: Docent Ulf Wittrock

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,
Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* skall lämnas dels på diskett (företädesvis i ordbehandlingsprogrammen Word för Windows, Word för DOS eller Word Perfect), dels i form av utskrift på papper.

Bidrag insänds till: Svenska Litteratursällskapet, Litt.vet. inst., Slottet, ing. A0, 752 37 UPPSALA.

Bidrag lämnade senare än 30 juni 1996 kan ej publiceras i *Samlaren* 117 1996.

ISBN 91-87666-10-3

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Gotab, Stockholm 1996

Johan Henric Kellgren: *Skrifter I. Poesi och Prosa II. Dramatik*. Under redaktion av Carina och Lars Burman och med inledning av Torgny Segerstedt. Atlantis 1995.

Svenska Akademiens utgåva av Kellgrens *Skrifter* inleder en serie Svenska klassiker. »Att våra klassiska författares verk ständigt hålls tillgängliga är en viktig förutsättning för fortlevnaden av vårt litterära och språkliga arv och därmed för vår kulturella identitet.» Se där den motivering som ges för företaget att i tillförlitliga utgåvor och till överkomligt pris utge och lagerhålla denna serie. Verk av Hjalmar Bergman, Heidenstam, Fredrika Bremer och Sven Lidman skall närmast följa de båda Kellgrensvolymerna. Man har bara att välkomna initiativet. Vad nu Kellgren angår tar Torgny Segerstedt i sin inledning upp frågan om dennes aktualitet. »Har han något att säga dagens läsare?» Hans dröm var, menar Segerstedt, att ständigt vara aktuell, det skulle ständigt stå strid kring hans skrifter.

Torgny Segerstedts betraktelse över temat Kellgren och vår tid är präglad av lärdom, klarhet och lättfattlighet. Segerstedt har ju i en magnifik idéhistorisk studie följt upp *Svenska Akademien i sin samtid* (1986) och både här och i minnestekningen över *Nils von Rosenstein. Samhällets människa* (1981) blev Kellgrens mångsidiga verksamhet uppmärksam. På tolv sidor tecknar han nu Kellgrens utveckling; »ett kort referat av vissa av hans tankar får avgöra om de har någon aktualitet i dagens debatt», heter det. Segerstedt säger vidare att det är en förutsättning för att ett verk skall benämnas klassiskt att det speglar en rikt sammansatt personlighets tankar och känslor. Det kravet uppfyller Kellgren, hävdar Segerstedt och anknyter härvidlag såväl till den kellgrenska dialogen mellan K. och k. som till Nils von Rosensteins inledning till de av Kellgren själv redigerade men först posthumt utgivna skrifterna.

Svenska Akademiens klassikerutgåva inleds dessutom just av Nils von Rosensteins berörda förord liksom av K&k-brevet. Det är här som brevskrivaren Kellgren enda gången får komma till tals i *Skrifter*; någon vink ges inte om hur den mer frivolt anlagde skall söka sig till alla Kellgrens brevkommentarer om sitt eget libertinliv. På denna punkt, libertinismen alltså, lugnar för övrigt Segerstedt läsaren i Rosensteins efterföljd. Rosenstein både förklarar och försvarar Kellgrens livsstil, anmärker han.

Carina och Lars Burman svarar gemensamt för textversion, kommentarer och ordförklaringar. »Vid uppriktandet av sak- och ordförklaringarna har kommentardelarna till SS varit en utomordentlig hjälp», betygar makarna Burman. Med SS avses Kellgrens »Samlade Skrifter», Svenska Författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet IX (1923–), ingen hanterlig utgåva för gemene man.

Carina Burman har vid sidan av sin doktorsavhandling om Vältalaren Johan Henric Kellgren porträtterat Kellgren ur ett dubbelperspektiv i sin roman *Min salig bror Jean Hendrich* (1993). Det är nämligen inte bara prosten Jonas Kiellgren som kommer till tals utan också kryddkrämdottern Hedda Falck. Boken dokumenterar

ytterligare det burmanska hushållets kompetens och hemmastaddhet med klassikern Kellgren.

Ulf Wittrock

Roland Lysell, *Erik Johan Stagnelius. Det absoluta begäret och själens historia*. [Romantikens diktning II]. Brutus Östlings bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag 1993.

En 515 sidor diger lunta, lärd, digressiv – och underhållande: *Romantikens diktning* är ett stort upplagt emansprojekt vars första bok – egentligen den andra i en tilltänkt tetralogi – är en textcenterad monografi över Erik Johan Stagnelius. Roland Lysell aviserar studier över Per Daniel Amadeus Atterbom och Carl Jonas Love Almquist samt en fjärde volym, som skall ägnas åt »teoretiska frågor, romantikforskningens aktuella ståndpunkter och en sammanfattande diskussion av villkoren för analys av romantiska texter och epokens litteraturhistorieskrivning» (s. 11). Dylika överväganden skisseras här i bokens förord, vilket i komprimerad form anger utgångspunkterna för läsningen av den kanske mest egenartade av svenska skaldar. Det är inte minst mot bakgrund av nyare internationell romantikforskning, som Roland Lysells arbete framträder såsom en brett upplagd och spännande forskningsinsats. Här identifieras inledningsvis bl.a. Paul de Man och det tysk-fransk-amerikanska metod- och idéutbytet: uppenbarligen en inspirerande, turbulent och kreativ intellektuell miljö, som bokens författare – och andra tidigare medarbetare i ett HSFR-stött romantikprojekt, knutet till Stockholms universitet – låtit sig befruktas av. (Se t.ex. Horace Engdahls *Den romantiska texten*, 1986.)

Finns det då något nytt att säga om ett författarskap som så grundligen behandlats av tidigare forskning, att intet härstrå på Amanda-gestalten och dess föregivna modell, eller minsta kommatecken i »Endymion»-dikten, förblivit orört? Stagneliusforskningen upplever ju en första »guldålder» under 10-talet, då Fredrik Bööks vetenskapliga edition och – fortfarande grundläggande – kommentar offentliggörs (1911–19). Till Böök, och till Sven Cederblads och Albert Nilssons idéhistoriska studier, återkommer Lysell ofta, även om en betydligt senare forskargeneration, präglad av bl.a. new criticism och här representerad av namn som Sten Malmström, Louise Vinge och Staffan Bergsten, utgör närmare och mer befryndade vetenskapliga samtalspartners.

Liksom i sin doktorsavhandling åberopar Lysell Jean-Pierre Richards tematiska kritik som förebild för sin egen tolkningsstrategi: att betrakta Stagnelius' hela poetiska verk som en enda »genre», en text med variationer, vars tematiska förgreningar denna studie vill visa fram: diktandet som process och medvetet hantverk. Vilket/ vilka är diktens projekt, med vilka retoriska och stilistiska medel verkar den och – inte minst givande – hur blottar en textcenterad närläsning dess inre motsägelser, sprickor och själv-dekonstruktioner? Det intressanta är paradoxalt nog misslyckandet: »Projektets mål är att nå insikt i världens innersta struktur, att få Isisslöjan att falla och att skåda den